

ЛАТКОВСЬКИЙ ПАВЛО ПАВЛОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права
Чернівецького юридичного інституту, кандидат юридичних наук*

ЩОДО ПИТАННЯ ПРОЗОРОСТІ ВИКОРИСТАННЯ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ ПІД ЧАС ПАНДЕМІЇ

За останні роки в Україні, незважаючи на події, які значною мірою вплинули не тільки на економіку України, але й на весь світ, значно змінилася політика відкритості та прозорості використання бюджетних коштів. В Україні, як і в багатьох європейських країнах, існує концепція системи, яка надає доступ громадянам України до інформації про публічні кошти на всіх стадіях планування та використання. Така система забезпечує актуальність, достовірність та унікальність інформації, комфортність використання аналітичних даних, простоту та зрозумілість поданої інформації, логічність та продуманість, а також підвищує якість управління бюджетами та управління ліквідністю. В Україні такою системою є інтегрована інформаційно-аналітична система «Прозорий бюджет».

Одна з основних задач системи «Прозорий бюджет» – автоматизувати бюджетний процес та викоринити корупційну складову в цьому процесі. Інформаційно-аналітична система «Прозорий бюджет» забезпечує прозорість бюджетних процесів та процедур на державному та місцевому рівнях, а також дозволяє громадянам контролювати використання коштів розпорядниками, одержувачами бюджетних коштів, державними підприємствами, Пенсійним фондом та Фондом соціального страхування [1].

Система «Прозорий бюджет» відповідає запиту громадянського суспільства на прозорість у використанні публічних коштів і враховує рекомендації Світового банку, Міжнародного валютного фонду та Міжнародного бюджетного партнерства щодо міжнародних стандартів прозорості, як «Відкритий бюджет» (Open Budget), «Відкриті витрати» (Open Spending), «Відкриті контракти» (Open Contracting) та «Участь громадянськості» (Citizen Participation).

Система «Прозорий бюджет» надає доступ громадянам до інформації про публічні кошти на всіх стадіях планування та використання, сприяє підвищенню інвестиційної привабливості країни за рахунок більш відкритої політики уряду, зменшує вірогідності зловживань та вчинення корупційних дій на всіх етапах бюджетного процесу.

У цій системі є три окремих веб-портали, кожен з яких відповідає за свою сферу використання публічних коштів. Першим є Державний веб-портал бюджету для громадян – це форма презентації основних бюджетних показників, спрямована на інформування широкого кола громадянськості в доступній формі про основні цілі, завдання та пріоритети бюджетної політики, джерела наповнення бюджету, обґрунтування

бюджетних витрат, планові і досягнуті результати використання бюджетних коштів.

Другою формою є Єдиний веб-портал використання публічних коштів – найбільшою відкритою базою даних публічних фінансів України. Портал розроблено на виконання вимог Закону України «Про відкритість використання публічних коштів» [2]. Метою порталу є забезпечення доступу до інформації про використання публічних коштів розпорядниками та одержувачами коштів державного і місцевих бюджетів, суб'єктами господарювання державної і комунальної власності, фондами загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Останньою формою є Державний веб-портал реєстру проектів соціального і економічного розвитку України, які реалізуються із залученням коштів міжнародних фінансових організацій. На порталі у доступній формі оприлюднена інформація по проектах, а також є статистика для розуміння динаміки використання коштів по роках та структури фінансування проектів за галуззю реалізації, за кредиторами та відповідальними виконавцями.

IFIs projects, портал реєстру проектів МФО – офіційний державний портал із реєстром проектів соціального і економічного розвитку України, які реалізуються із залученням коштів міжнародних фінансових організацій. На порталі у доступній формі оприлюднена інформація по проектах, а також є статистика для розуміння динаміки використання коштів по роках та структури фінансування проектів за галуззю реалізації, за кредиторами та відповідальними виконавцями [3].

Нажаль, спалах пандемії Covid-19 сильно вдарив не тільки по життю та здоров'ю населення, але й по здоров'ю економіки країни. Коронавірус вніс свої корективи в життя кожного українця і країни в цілому. Через сповільнення темпів економіки в умовах карантину стало зрозуміло, що держбюджет, ухвалений наприкінці минулого року, виконати нереально. Щоб Україна змогла працювати у нових умовах і ефективно протистояти епідемії, уряд переглянув основні показники бюджету.

Згідно із законодавством доходи бюджету скоротяться до 975,8 млрд гривень, що на 119,7 млрд грн менше, ніж було заплановано раніше. Водночас витрати зростуть на 82,4 млрд грн до 1 266,4 млрд грн. Граничний дефіцит бюджету розрахований на рівні 298,4 млрд гривень. Покривати його планують за рахунок кредитів на суму 296,7 млрд грн, а також надходжень від приватизації у розмірі 0,5 млрд грн.

Відповідно до нових розрахунків, уряд очікує падіння ВВП на 3,9%. Рівень безробіття – 9,4% проти прогнозованого 8,1%, а середньорічний курс гривні 29,5 грн/дол замість 27 грн/дол. Інфляція прискориться до 8.7% [4].

Ухвалений нині Закон називають «бюджетом надзвичайної ситуації». Та попри погіршення прогнозу щодо основних економічних показників, в уряді сподіваються на відновлення економічного зростання вже у другій половині цього року. Підставами для цього називають високий попит на українську аграрну продукцію у світі, зниження цін на імпорتنі енергетичні товари.

Чи не найбільш уразливим залишається питання скорочення фінансової підтримки регіонів. Сьогодні повністю скасовано субвенції на розвиток ОТГ, хоча у попередньому бюджеті на них було передбачено 2,1 мільярда гривень. Крім того зменшено фінансування Фонду регіонального розвитку на 2,6 млрд грн до 4,9 млрд грн. У Мінрегіоні кажуть, що залишені витрати дозволять закінчити вже розпочаті будівництва і зберегти робочі місця. Але у перспективі реалізовувати великі інфраструктурні проекти на місцях буде складно.

Водночас, як і планувалось, в Україні триватиме проект «Велике будівництво» в рамках якого на дороги місцевого значення спрямують 22,2 млрд грн. Так само збережена програма дотацій аграріям на рівні 4 мільярдів гривень.

Новий бюджет передбачає створення Фонду боротьби з коронавірусом із фінансуванням в обсязі 64,67 млрд грн. Ці кошти підуть на додаткові виплати медикам, закупівлю медичного обладнання: тестів для виявлення COVID-19, апаратів штучної вентиляції легень, засобів індивідуального захисту. Акумуляовані у стабілізаційному фонді гроші мають піти на закупівлю ліків, медичних засобів, на надбавки для медиків, на зарплати всіх, хто бореться з COVID-19.

Ще один важливий антикризовий захід – це збільшення видатків Пенсійного фонду на 29,7 млрд грн. з метою проведення індексації пенсій, а також виплат пенсіонерам, які отримують менше 5 тис. грн, допомогу у розмірі 1 тис. грн. Передбачено видатки на оборонну та медичну галузь не скорочувати. Тож, реформа Збройних сил буде тривати далі.

Боротьба з епідемією змінила не тільки Україну, а й усю світову економіку. Ухвалені зміни до бюджету просто зафіксували нову реальність. Наскільки реалістичними будуть ці цифри – покаже час.

У зв'язку з введенням карантину в Україні через коронавірус місцеві бюджети втратять сотні мільйонів гривень. Нині весь світ допомагає постраждалим містам величезними фінансовими вливаннями, тож актуальним питанням залишається проблема фінансування місцевих бюджетів, особливо тих, які потребують найбільшої допомоги у зв'язку з критичною ситуацією у регіоні. Таким чином, фінансування першочергових заходів повинно бути спрямоване на: ліквідацію спалахів коронавірусної хвороби, вжиття антикризових заходів для підтримки економіки, прозорість використання бюджетних коштів, особливо під час пандемії.

Список використаної літератури:

1. Концепція створення інтегрованої інформаційно-аналітичної системи «Прозорий бюджет». В редакції розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 грудня 2019 р. № 1418-р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/92-2016-%D1%80>
2. Про відкритість використання публічних коштів. Закон України від 11 лютого 2015 року № 183-VIII. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183-19>
3. <https://edata.gov.ua/>

4. <https://petropavlivka.city/read/events/75950/yak-zminivsya-derzhavnij-byudzheth-cherez-koronavirus>

Ключові слова: бюджет, бюджетні кошти, прозорість бюджету, основні економічні показники.

Ключевые слова: бюджет, бюджетные средства, прозрачность бюджета, основные экономические показатели.

Key words: budget, budgetary means, budget transparency, basic economic indicators.

ГУМЕНЮК ВІТАЛІЙ ВАСИЛЬОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри кримінального права, кандидат юридичних наук*

УКРАЇНА ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ: ОБГОВОРЕННЯ ПРОЦЕСІВ ЗБЛИЖЕННЯ ДО ЄДИНИХ НОРМ ТА ЗВЕДЕННЯ ДО ЄДИНИХ СТАНДАРТІВ

Угода про асоціацію між Європейським Союзом (далі – ЄС) і Україною – це комплексний договір, який охоплює політичні та економічні відносини України з ЄС. Торговельна частина Угоди про асоціацію (далі – Угода) передбачає створення поглибленої і всеохоплюючої зони вільної торгівлі, яка є важливим компонентом угоди в цілому. Угода є «змішаним договором».

Усі держави-члени ЄС також ратифікували її відповідно до свого національного законодавства та процедур. Для уникнення затримок із ратифікацією ЄС та Україна домовилися про застосування великих частин Угоди «на тимчасовій основі». Це стосується більшості положень, які відносяться до компетенції ЄС. Угода створює всеохоплюючі інституційні рамки, які відіграють надзвичайно важливу роль у процесі моніторингу та впровадження окремих положень угоди. Річні саміти ЄС – Україна отримують додаткові, все більш чіткі правові рамки, які не існували раніше.

Рада асоціації може приймати «обов'язкові» рішення, коли це передбачено відповідно до Угоди. Це означає, що ЄС (та його держави-члени) і Україна зобов'язані впровадити ці рішення. Крім цього, вона може видавати необов'язкові рекомендації, такі як документ «Порядок денний асоціації», у якому детально визначено процес впровадження. Як рішення, так і рекомендації приймаються за згодою сторін [1].

Обсяг повноважень щодо прийняття рішень є досить обмеженим, оскільки спільна установа може приймати лише ті рішення, які відносяться до її компетенції відповідно до Угоди. Рада асоціації отримує допомогу від Комітету асоціації, що складається з представників сторін на рівні вищих посадових осіб, який, у свою чергу, отримує допомогу спеціалізованих підкомітетів [2].